

אמירה לנכרי הנוגע לדף היומי - שיעור 562

I. אופני האיסור

- (א) כל דבר שאסור לישראל לעשותו אסור לומר לעובד כוכבים שיעשהו ואפילו בבית עובד כוכבים ודוקא שהיה לצורך ישראל או שאינו לצרכו אבל המלאכה נעשית בדבר ששייך לישראל כחפצו אבל בב' לטיבותו דהיינו שאינו לצורך ישראל ואינו חפצו מותר
- (ב) אסור לומר לעובד כוכבים לעשות שבות אע"ג שהאמירה לעובד כוכבים ג"כ שבות אבל דבר שהוא רק חומרא בעלמא מותר
- (ג) אסור לומר לעובד כוכבים בשבת שיעשה דבר בחול או בחול שיעשה דבר בשבת (ש"ז - ג - ג)
- (ד) כל שאסור לומר לו שיעשה אפילו לרמוז לו דרך צווי אסור ועיין בהכלכלת שבת (מועד ה) ובאמירה לאמירה שתלוי במחלוקת
- (ה) ויש עוד איסור ליהנות ממלאכת נכרי בשבת וכיום טוב והטעם שאסרו ליהנות לרש"י ולהר"ן שלא יהנה ממלאכה הנעשית כשביל ישראל בשבת ולהרשב"א שלא יאמר לנכרי לעשות בשבת או להכין בשבת לצורך מוצאי שבת ויש כמה נפק"מ ואבאר

II. טעמי האיסור

- (א) שלא תהא שבת קלא בעיניהן ויבוא לעשות בעצמן ואין חילוק אם האמירה בשבת לחול או מערב שבת לשבת (רמב"ם ו - ה שו"ע ש"ז - ג)
- (ב) משום שליחות לחומרא (רש"י שבת קכ"א. ד"ה כזה וקנ"ג. ד"ה מ"ט) ועיין בבא מציעא (ט"ז: ושש"כ (ל - הערה 3)
- (ג) משום ממצא חפצך ודבר דבר (רש"י ט"ז ט"ו. ד"ה כיון וישעיה נ"ח - י"ג) עיין בכולל שיעור 342 שיש כמה נפק"מ ואבאר

III. אופני ההיתר אמירה לנכרי באיסור תורה

- (א) לצרכי חולה שאין בו סכנה ולצרכי קטן (שכ"ח - י"ז) והכל חולים אצל צינה (רמ"א רע"ו - ה)
- (ב) משום ישוב ארץ ישראל לכתוב שטר מכירה (ש"ו - י"א)
- (ג) למי שהחשיך לו בדרך נותן כיסו לנכרי (רס"ו - ה)
- (ד) משום בזיון כתבי קודש (של"ד - י"א)
- (ה) משום צער בעלי חיים (ש"ה - ט)
- (ו) בין השמשות במקום מצוה קצת כגון להדליק נר יא"צ (שמ"ג - ה) ויש מתירים אפילו בבין השמשות למוצאי שבת (בה"ל שס) וכהאג"מ (ד - ס"ג)
- (ז) בדבר שאינו מתכוין אע"ג דהוי פסיק רישא מותר ע"י נכרי (רמ"א הל"ג - ה)
- (ח) במקום פסידא כגון דליקה מותר לקרותו ולומר כל המכבה אינו מפסיד (של"ד - ט"ז)
- (ט) ויש מתירים במקום מצוה אפילו באיסור תורה (רמ"א רע"ו - ג)

IV. אופני ההיתר אמירה לנכרי על איסור דרבנן

- (א) במקום חולי קצת והוא מצטער ולא מיחוש בעלמא (ש"ז - ה)
- (ב) לצורך מצוה ודעת הגרשז"א (שש"כ ל - הערה מ"ו) דשרי לומר לנכרי במקום מצוה לעשות איסור דאורייתא כלאחר ידו דהוי שבות דשבות ויש חולקין (ש"ז - ה) ואבאר ועיין באג"מ (ד - ק"ד) דאפילו במקום ספק הידור מצוה מותר
- (ג) במקום צורך הרבה או הפסד גדול (ש"ז - ה) מיהו ע"י ישראל לעשותו שלא כדרכו (מג"א ש"ז - ז) בצנעא (של"ז - ט) ג"כ מותר
- (ד) כל דבר שאפשר לעשותו ע"י ישראל בהיתר מותר לומר לעובד כוכבים לעשותו אם הוא שבות כגון מותר לומר לו לטלטל נר דלוק מדשרי ע"י ישראל בטלטול מן הצד ומותר לשלחו להביא שכר מחוץ לחוט העירוב מדאפשר לישראל לילך לשם לשותות (שכ"ה - י)
- (ה) כל דבר שמחלוקת הפוסקים וי"א דאפילו שבות אינו מותר לומר לעובד כוכבים לעשותו ולכן להשתמש בכלי carpet sweeper שיש אוסרים רק משום עובדא דחול ואפשר לעשותו ע"י ישראל אם מיוחד רק לשבת ולכן יש מקום להתיר ע"י נכרי (ד"ע) ועיין בכלכלת שבת

V. השאלות הנוגעות לעניינינו

- (א) לשלח מכתבים ערב שבת ע"י הכי דואר במדינתנו עיין באג"מ (ג - מ"ו) שהיהודים מחללי שבת שיש לחוש שיגרמו חלול שבת הם מיעוט קטן מ"מ מן הראוי להחמיר אף שאין ידוע איסור ברור דליכא בזה גרם חלול שבת דיש לכאורה למיזל בתר רובא ואם המיעוט הוא מיעוט שאינו מצוי אין צריך להחמיר שהלכה כבית הלל (שבת י"ט.) ועיין בשו"ע (רמ"ז)
- (ב) אסור ליתן לנכרי חפצים שדרך להוציא מביתו לחוץ ואפילו אם החפצים של האיננו יהודי שהרואה אינו יודע שהחפצים של הא"י ויש מראית עין שיאמרו דשל ישראל הם והנכרי שלוחתו וזה כשהוא עומד בבית אבל בחצר מותר (שכ"ה - ח ומ"ב ז) ויש מחמירים (שערי ציון ז-וה)
- (ג) המפליג בספינה לנסיעה בים (cruise) והספינה נוסע בשבת - עיין בשיעור 442 (I)
- (ד) לכן פותקים מים לגינה מע"ש והיא הולכת בשבת ואין חשש למראית העין דהכל יודעים שהוא נעשה על שעון שבת ורק לאלו המתירים השעון שבת ולדעתי יש איסור משום שעון שבת
- (ה) לכבות הגאז בשבת עיין בשו"ע (של"ד - כ"ה) דנכרי שבא לכבות א"צ למחות דאדעתיה דנפשיה עביד אבל אמירה אסור אפילו בדליקה וכ"ש בנ"ך ויש מתירין דהוי רק גרמא ע"י נכרי (מלאכים אמניך ו - ז)
- (ו) לפתוח המזגן האויר עיין באג"מ (י"ד ג - מ"ז - ז) דאפילו דרך רמיזה הוי פשוט וברור דאסור ולא דמי לאומר לנכרי שהנר אינו מאיר יפה (מ"ב ש"ז - ע"ו) דהתם יכול לקרוא בשעת הדחק שיש לו אור בחדר משא"כ כאן אין לו אויר קר בחדר
- (ז) לפתוח הברז של מים חמים או הבקבוק שיש בו טבעת שנפסק בפתחתו אין לאסור דהוי פ"ר ע"י נכרי שמותר וראיה מתנור בית החורף (ר"ג - ה) וכ"כ האג"מ (ז - ס"ח) בענין פתיחת המקרר שיש בו אור שיש להתיר ע"י נכרי וזה כהמג"א (רע"ז - ז) והמג"א (ש"ד - ה) ודלא כהט"ז (ר"ג - ה) שאוסר ואפשר אף להרמ"א אין להתיר רק על איסור דרבנן כהגר"א וע"ע במ"ב (רע"ז - ב) דבנר של שמן נכון להחמיר שלא לומר לנכרי שילך עמו במרוצה כי אי אפשר שלא יתקרב עי"ז השמן לפתילה ואפשר משום שהוא פ"ר ע"י איסור דאורייתא כהרמ"א ודלא כהאג"מ שפסק כהמג"א וע"ע במלאכים אמניך (י - הערה כ"ד) שהוא מפרש הענין באופן אחר לגמרי ואין דבריו מוכרחים ואבאר
- (ח) להדחת הרצפה עיין בכף החיים (של"ז - כ"ח) דאפילו אם סוחט הנכרי הבגד שמנגב הרצפה מהמים שבולע כדי שיחזור ויקלוט עוד אין איסור בדבר דהנכרי אדעתיה דנפשיה קעביד דיכול להדיח במכבדת שאינו בולע ועוד כתב שמוטב שיהיו הנשים שוגגין ולא מזידין ואם היה הרצפה מלוכלך מאוד שיהיה שם אורחים או חשש משרצים יש להתיר ועיין במלכים אמניך (ו - הערה ג) דאם דרך ההיתר קשה לנכרי לא נחשב הדבר לאפשר בדבר היתר א"כ אין להתיר בעניינינו וצ"ע דמהאג"מ (ד - נ"ד ד"ה דלטעם) אין משמע כן רק דמותר בכל אופן
- (ט) ליכנס בעלעוויטאר בשבת ויו"ט כשנכנס אדם רשע לצורך עצמו אסור וכשנכנס נכרי לצורך עצמו מותר מדינא אבל אסור משום מראית העין ואם הוא ידוע לירא שמים וכ"ש אם הוא ת"ח יש בזה גם משום חילול השם ועוד אפשר דאסור מדינא משום שכל הנכנס מוסיף עבודה בחשמל (אג"מ ז - ז"ה צסופו) ועיין באג"מ (ה - י"ח - כ"ז) לענין הניצוצות שיוצאין בשבת בשעת דבקות חוטי החשמל זה לזה שלא הוי פ"ר דלא נחא ליה כיון שאי אפשר להשיג כח החשמלי שיוליכו המעלית בלא זה ולכן יש לאסור ואולי מטעם זה אפילו במעלית שבת יש לאסור ורק חולה או זקן אפשר יש להתיר וע"ע בשש"כ (כ"ג - מ"ט-נ"ח וצטערות) שהתיר במעלית שבת בשם רשז"א
- (י) נכרי שעשה כלי לישראל בקבלנות דלטעם התוספות מותר בשבת משום דעדתיה דנפשיה קעביד ולטעם רש"י אסור בכדי שיעשו (שש"כ ל - הערה קכ"ד)
- (יא) אגרת שהובא בשבילו מחוץ לתחום דלשיטת תוספות מותר דלא שייך לגזור שמא יאמר לו שיביא כיון שאינו יודע מי ישלח לו ולרש"י אסור משום דנהנה ממלאכת שבת או אפשר יש להתיר משום דאין זה הנאה ישירה
- (יב) כן בעתון אין כל היתר לקרוא בו בשבת לשיטת רש"י ואולי לשיטת תוספות אין איסור בדבר שהנכרי שהביא אין בו יד בענין וצ"ע
- (יג) ועיין במ"ב (תקט"ו צהקדמה) דרוב הפוסקים הסכימו כרש"י והר"ן כמו כן פסק הרמ"א (ר"ז - ג כ"ש"י ח"ל המחבר פסק כתוספות) אמנם הרמ"א (תקט"ו - ח) החמיר כתוספות בענין יו"ט ב' של גליות ומשמע שצריך להחמיר בענין זה ולכן כל דבר שהובא לביתו כגון (newspapers, fliers, mail, U.P.S.) אסור ליהנות מהם עד מוצש"ק כדי שיעשו ועיין במ"ב (שכה - סקכ"ח)
- (יד) אסור לומר לנכרי להשתמש בטליפון לצרכו (ש"ז - כ"ח) ובלא אמירה מותר (גר"ז ש"ז - ל"ה) ולא כהחיי אדם